

In memoriam André Isoir (1935-2016)

Op woensdag 20 juli jl., op de ochtend van zijn 81e verjaardag, is de Franse organist, componist en orgelpedagoog André Isoir overleden aan de gevolgen de ziekte van Parkinson. André Isoir werd in 1935 geboren in Saint-Dizier; zijn muziekstudie volgde hij aan de École César Franck, waar hij orgellessen kreeg van Edouard Souberbielle en pianoles van Germaine Mounier. Daarna werd hij aangenomen op het Conservatoire National Supérieur in Parijs, waar hij deel uitmaakte van de orgelklas van Rolande Falcinelli. In 1960 behaalde hij daar de *Premier Prix d'Orgue et d'Improvisation*. Driemaal achter elkaar (1966-1968) won hij het Internationaal Orgel Improvisatieconcours Haarlem, wat hem als enige Franse organist de *Challenge Prize* opleverde. Isoir was zijn hele leven organist aan Parijse kerken; van 1952 tot 1967 als *Maître de Chapelle* aan de St.-Médard, daarna als co-organist in de St.-Séverin en vanaf 1973 was hij titulaire van de kerk Saint-Germain-des-Prés. In 1974 werd Isoir benoemd als orgel-docent aan het Conservatoire d'Orsay; vanaf januari 1978 mocht hij zich *professeur titulaire* noemen. Hij bleef er tot 1983, toen hij werd benoemd aan het Conservatoire National de Région de Boulogne-Billancourt. Daar bleef hij in functie tot 1994.

Zo'n zestig grammofoonplaten werden er van hem opgenomen, voornamelijk voor het Calliope-label. Veel van zijn platen werden onderscheiden met de *Grand Prix du Disque* en ook ontving hij de *Président de la République*-prijs voor het platenproject *Le Livre d'Or de l'Orgue Français*. Hij nam de integrale orgelwerken van J.S. Bach op; ook zijn opnamen van de orgelwerken van César Franck werden hoog geprezen. In februari 1974 kreeg hij de compositieprijs van *Les Amis de l'Orgue* voor zijn *Variations sur un psaume huguenot*. Niet alleen op het gebied van interpretatie en improvisatie was Isoir een

autoriteit; hij had ook een grondige kennis van de orgelbouw die, zoals hij zelf beweerde, hem weer van pas kwam bij het orgelspelen.

Verscheidene Nederlandse organisten studeerden bij Isoir: onder anderen Piet van der Steen, Liuwe Tamminga, Leo van Doeselaar, Theo Visser, Jan Hage en Henk Verhoef. Piet van der Steen volgde vijf à zes lessen bij hem in de tijd dat Marie-Claire Alain her-

Foto: La Dolce Vita

stellende was van een longaandoe-ning. “De ontvangst in zijn huis was allerhartelijkst, hij leidde mij eerst langs een aantal automatisch spelende muziekinstrumenten; op het hele uur moest de les dan ook even onderbroken worden omdat een kunstvogel luid zijn wijsje kwetterde. Wij hebben ons in die weken gebogen over enkele *Magnificats* en *Hymnes* van Titelouze, over die prachtige *Fantaisie* van Racquet (‘lees de *Harmonie Universelle* van Mersenne’, zei hij daarover); over enkele delen uit de *Messe pour orgue* van De Grigny (‘lees *l'Art de toucher le clavecin* van Couperin’) en over de *Prélude et fugue sur le nom d'Alain* van Duruflé die hij in een razend tempo aan mij voorspelde. Uiteraard is het niet zozeer de letter van al zijn

aanwijzingen, maar veeleer de sprankelende, spirituele geest van deze op en top Franse musicus die mij is bijgebleven.”

Leo van Doeselaar reed in de jaren 1981-1983 dankzij een beurs van het toenmalige Ministerie van WVC regelmatig naar Parijs om privélessen te nemen bij Isoir. “Ik heb erg veel wezenlijks van hem geleerd in die tien lessen. Naast de Franse versieringskunst en de speelwijze van de versieringen zelf gaf hij heel veel geraffineerde, gedifferentieerde speelwijzen aan bij romantisch Frans orgelrepertoire. Hij benadrukte steeds dat hij, hoewel hij bij Falcinelli moest studeren om het diploma van het enige echte Conservatoire Supérieure Nationale te kunnen behalen, voor zijn gevoel rechtstreeks uit de ‘school’ van Gigout/Marchal kwam.” “Ik genoot het ‘privilege’ op zijn tweemanualige neobarokke Königshuisorgel Franck en Vierne te kunnen spelen. Nooit zal ik vergeten hoe Isoir delen uit de *Derde Symphonie* van Vierne zó voorspelde in de droge huiskamer dat ik me in een zeer katholieke kerk met een Cavallé-Coll-orgel waande. Hoe hij dat klaar-spelde is me nog steeds een raadsel!”

Jan Hage specialiseerde zich van 1991 tot 1993 bij Isoir in Parijs. “Met hem bestudeerde ik alle koraalbewerkingen van Bach en vooral veel klassiek Franse orgelmuziek, waaronder het volledige werk van De Grigny. De oud-Franse muziek was in geen betere handen denkbaar dan de zijne. Zijn beheersing van de bijzondere, precieze mechaniek van het Franse barokorgel (‘*mécanique suspendue*’), zijn versieringstechniek en de ontroerende, zangerige manier van spelen blijven mij altijd bij.” “Isoir was een levendige persoonlijkheid, speels en vol humor. Zijn muzikaliteit was volkomen uniek. Hij behoorde tot de generatie van Michel Chapuis en Francis Chapelet, die zich afkeerden van de symfonische orgel-

André Isoir aan het Reichner-orgel van de Abdijkerk in Den Haag-Loosduinen op de dag dat hij er een concert gaf, 2 mei 1980.

school van Marcel Dupré en zich oriënteerden op de oudere muziek en de uitvoeringspraktijk daarvan. Ondanks zijn bronnenkennis was Isoir bepaald niet dogmatisch. Zijn eigen muzikale smaak prevaleerde altijd. [...] Zijn spel was zeer flexibel, uitgesproken lyrisch, met een buitengewone aandacht voor een gedifferentieerd toucher.”

Jan Hage woonde ook de uitvaartmis op 27 juli in Parijs bij. Hieronder geeft hij zijn indrukken.

“De uitvaart van André Isoir was in de St.-Germain-des-Prés, de kerk waar hij jarenlang organist was en waarvan hij het orgel zelf had ontworpen. Zoals zijn oud-collega Odile Bayeux in haar door een ander voorgelezen tekst zei: ‘Isoir verlaat na de rouwdienst de kerk, maar in dat orgel zal hij nog heel lang aanwezig zijn.’ Het was een rooms-katholieke requiem. Toespraken waren er van o.m.

de kinderen. Het was een tamelijk intiem gebeuren met familie, vrienden, bekenden en leerlingen. Zelf vond ik het erg leuk verschillende leerlingen uit de toenmalige orgelklas terug te zien. De grote Franse orgelwereld was afwezig. Orgelspel was er van oud-leerlingen als Liuwe Tamminga, François Espinasse, mevrouw Blonde en zijn opvolger als orgel-docent aan het conservatoire van Boulogne-Billancourt, Pieter Farago. Bach vooral, maar ook Marchand. Van Isoir zelf werd een *Agnus dei* gezongen. Aan het einde werd de kist onder Bachs *Pièce d'orgue* onder applaus naar buiten gedragen. Daarmee werd zijn enorme betekenis voor de Franse orgelcultuur onderstreept. Een zeer ontroerende gebeurtenis.”

Met dank aan Pieter Baak voor de foto van Klaas Schippers.

